

Sant Jordi

omil

Recull dels texts finalistes
del concurs literari 2020

CENTRE CATALÀ DE LUXEMBURG
LËTZEBUERGER KATALANENZENTRUM

Treva i pau

d'Anton Marco

Escrit guanyador

Criàvem a casa deu mil pollastres. I teníem, al cost d'altres privacions, la granja relativament mecanitzada. De tal manera que jo rondant els catorze anys i el meu germà els dotze i mig érem capaços de dur tota la pollada a bon terme quan coincidia amb les vacances escolars d'estiu. I en les d'hivern manteníem enceses i carregàvem les estufes de sansa, netejar els abeuradors, desobstruir les canonades i vigilar amb prudència les eventuais fuites d'aigua diàriament, obrir i tancar finestres a l'entretemps segons oratge i temperatura i omplir a cabassos algunes tolves addicionals de pinso durant els mesos que durava la cria.

Una jornada crítica era quan ens arribaven els pollets acabats de sortir de l'ou, però més àrdua era la del dia d'evacuar tot l'aviram, quan les bèsties ja feien entre 900 grams i el quilo. El crit nerviós del pare per treure'ns del llit, més que de bona matinalada, en tendra nit, la corredissa per revolts d'un camí pedregós i sense llum cap a la granja per no fer esperar els operaris del camió que havia d'endur-se la collita de carn, era tot d'una fastigosa incomoditat. Aquesta feina s'havia de fer sempre a les fosques. I en la confusa fosca, abans que el sol muntés i ens atrapés a mitja feina, carregàvem una corrua de quatre petits camions ebro o dos pegassos de gran cilindrada.

Entre camionada i camionada ens sostrèiem dels vapors de gasoil i reposàvem a la fresca fosca, confinats tots a sota d'un oliver que es deixava regar per la sèquia que passava per l'Aulivar, que era l'hort on teníem la granja. Reprenent la labor s'omplien les caixes a raig, vivaçment, tal com venia, embotint-hi els volàtils sense contemplacions. Car si s'hagués fet un càlcul amitjanat, cadascun dels intervinents en el tragí col·lectiu hi havíem de contribuir a portar, penjaant de braços i mans tot travessant la llarga nau, mil cinc-cents pollastres cadascun, tres o quatre en cada mà els homes i dos o tres les manyoses dones.

En aquelles forçades treves que se'ns brindaven mentre s'afermaven els llibants sobre les caixes dels empresonats pollastres, marxava un i maniobrava i aculava un altre camió que arribava amb un mesurat retard, a la llum de la lluna, la nostra mare aprofitava per llevar-nos delicadament les lleganyes i el polsim dels pèls de les parpelles amb un mocador. I ens explicava velles històries perquè no ens endormisquéssim. Històries comunes o singulars que rememoraven antigues cuites, vells oficis i tasques penoses del medi rural, esdeveniments familiars ancestrals, etc. Potser ho feia per com si dolçament ens volgués dir: mireu nois, això no és pas tan pesat, i així donar-nos ànims i que no perdéssim bleix i empenta. "Jo ja firmaria" era, a l'ocasió, una de les frases recurrents de la mare mentre ens ofería un grat d'avellanes

torrades que havia cuit oportunament el vespre anterior. Frase que en la seva veu denotava un fastigueig, quasi com el d'una inevitable consternació, no pas del cansament de la feïnosa matinada, que no ho era tant per l'esforç físic com per l'amoïnosa polseguera dels fems secs que aixequen els pollastres quan s'esvaloten furiosos a munts, fent-nos aguantar l'alè, quan no ens saltaven als ulls mentre ens arrupíem maldant per a agafar-los.

En el transcórrer del temps, ja en la plena adolescència, un bon dia vam saber d'on provenia aquella fórmula que sentenciava la mare en moments compromesos i, fortuïtament, quasi sempre que menjàvem avellanes torrades. Resulta que en els temps que els hi va arribar la gana, quan ja no els quedava un gra en el saquet d'arròs ni farina per a pastar, s'ho passaven menjant del que els quedava, avellanes soles, cuites o crues però sense pa. I resulta que ja en ple 1938, mentre les gents trobaven tota aquella lànguida i dolorosa situació insofrible, de les boques de les dones, que anhelaven veure el retorn dels seus homes del front, sorgia naturalment una dita que s'havia convertit ja en aforisme: "Jo ja firmaria".

L'estudiant d'Erasmus

Collons!!!!, va exclamar l'avi de Ca l'Enganya-pagesos quan va veure entrar aquella noia al bar del poble, mentre jugava a la botifarra amb els seus companys de taula. Sí, el Cisquet, cada dia feia petar la xerrada amb els seus amics de tota la vida al Casino tot prenent un cigaló, fumant-se un caliquenyo o, quan no n'hi havia, una bona fària i jugant a la botifarra. El cigaló sempre era de torres 5 i, un cop acabat, netejava les restes del cafè amb unes gotes del mateix conyac... vaja, que se'n fotia un raig.

En Cisquet va quedar garratibat en veure entrar aquella mulata de com a mínim un metre i vuitanta centímetres d'alçada, ben proporcionada i amb un somriure d'orella a orella. Era la primera vegada que al Casino hi venia una estrangera d'aquelles característiques. En sentir l'exclamació del Cisquet, tots els companys de taula es van girar alhora i, quan la van veure, van posar una cara d'aquelles que no es poden descriure sense que s'escapi mitja rialla.

La Katerina, que és com es deia la noia, no venia sola sinó acompanyada de l'hereu de Cal Sopa, que estudiava Dret a Barcelona.

Un cop refets de la sorpresa inicial, les mirades d'enveja del paisans es varen adreçar cap a l'hereu. D'on deu haver tret aquest tros de dona?, es deien en veu baixa. Collons, qui l'arreplegués, deia un, i l'altre li contestava amb cara burleta i fent una bona rialla, però si a tu fa temps que no se t'aixeca. En qualsevol cas, van tenir tema de conversa tota la tarda, mentre feien mirades entremaliades envers la parella, que va seure al final de la barra.

El fet és que la Katerina era una noia sueca, d'Erasmus, estudiant d'Infermeria, de pare nigerià i mare sueca, que compartia pis d'estudiants amb l'hereu de Cal Sopa. Com que era el cap de setmana de la Puríssima, els estudiants catalans del pis havien tornat a casa. Per no deixar-la sola, en Joan, que és com es deia el noi, havia decidit convidar-la a passar uns dies al poble.

Divendres, després de les classes, van agafar el cotxe d'en Joan i van enfilejar cap al poble com uns vulgars pixapins. Bé, pixapins, camacus, cama-lluents o dièsels, que és com els de poble anomenen els barcelonins. Com és normal, el viatge va ser llarg, la sortida de Barcelona un divendres de pont té aquestes coses. Anaven conduint i en Joan, com a bon Ciceró, anava explicant a la Katerina per on passaven, que si això és la muntanya de Montserrat, que si aquí hi ha el telefèric i més enllà el cremallera, o mira aquest poble és Sant Vicenç de Castellet o aquí hi ha tal cosa o tal altra. Aprofitant un dels molts embussos, el Joan va explicar-li mig en castellà (amb accent de poble) i mig en anglès, què volia dir pixapins. Sí, aquests turistes que paren el cotxe a qualsevol lloc de la carretera per buidar la bufeta al costat d'un pi; o allò altre dels camacos, sí, els mateixos turistes que per allà on van, no paren de dir amb aquell accent de Barcelona tan característic "que maco" que és això; o cama-lluents que són els turistes en calça curta i lluint unes cames

d'aquelles que fa segles que no els ha tocat un raig de sol; i per últim els dièsels, que són els mateixos pixapins que volten i volten i no gasten res, ja m'enteneu, venen a visitar el poble però de comprar res de res.

Finalment van aconseguir arribar, tot i que van malgastar més d'una hora als embussos. Un cop al poble, en Joan va presentar la noia als seus pares, que també van quedar amb un pam de nas, ja que no s'haurien imaginat mai que el seu fill els portaria una sueca d'aquelles característiques a casa. Ja coneixeu la imatge estàndard d'una sueca a casa nostra, vaja, la imatge típica de la turista que tots tenim al cap.

Amb les presentacions fetes i els estris descarregats a les habitacions, calia anar a fer un tomb pel poble.

Dit i fet, tot xino-xano, passejant pels carrers empedrats del poble, en Joan explicava els mots o malnoms de les cases que s'anaven trobant pel camí. Sí, mira, aquesta és Cal Diputat, sembla que anys enrere algú de la casa va ser diputat; aquesta és Cal Borni, ja saps, n'hi havia un que era borni; aquí hi tens Ca la Maria del Cul gros, no cal que t'expliqui d'on ve el nom, oi?

I així, van arribar al Casino on el Cisquet, va exclamar el "Collons!!!!" amb què començàvem la història.

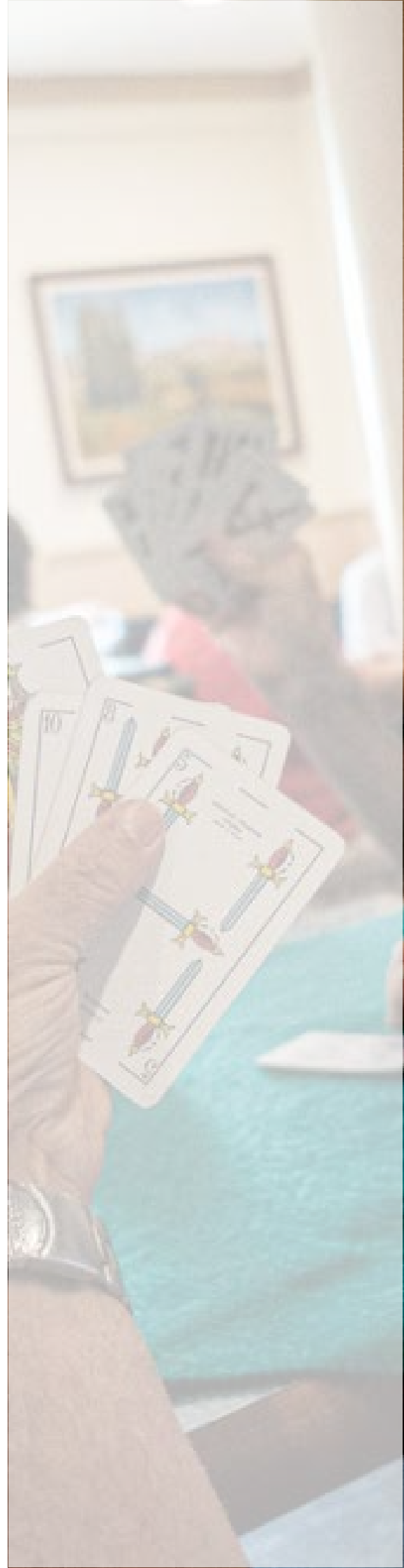
Un cop van arribar els amics del Joan, i després d'haver fet petar la xerrada una bona estona tot explicant a la Katerina històries del poble, van decidir que una turista com ella no podia marxar del poble sense haver-ne après l'esport nacional: la botifarra!

La tasca era enorme: ja m'explicareu com traduiríeu l'argot d'aquest joc a l'anglès o al castellà, els "contru, recontru o Sant Vicenç" i uns quants "collons, hòstia puta, o cagundeu", "que no saps que la jugada del company no s'abarrota mai?"

Doncs sí, així van passar tota la tarda fins l'hora d'anar a fer una queixalada a la fonda del poble, on l'especialitat eren els peus de porc a la brasa. Imagineu-vos la cara de la Katerina quan li van dir quina era l'especialitat. Ella, que no s'acollonia fàcilment, va atrevir-se a tastar els peus. És més, fins i tot va atacar una galta de porc estofada que quedava per allà encantada.

No sé quina imatge s'emportà la Katerina de la Catalunya interior. Esperem que no fos gaire dolenta. Qui sap, potser a Suècia després d'aquesta experiència hi ha gent que juga a la botifarra i, en algun poblet de per allà, podem sentir uns quants "contru recontru" amb accent suec.

Continuarà...

Una doble pèrdua

En Miquel es desperta lentament. Sent com si el seu cos fos més feixuc de l'habitual. Els ulls encara no li mostren el seu entorn amb nitidesa. Poc a poc, però, comença a veure l'habitació i els objectes que l'envolten. Sembla una habitació d'hospital. Com és possible? No recorda res d'haver entrat mai a un hospital. On era l'últim cop? Intenta fer memòria. Li costa. La festa? Va ser allà a la festa on es va desmaiar? No, no. Això deu haver estat un somni. En Miquel fa temps que no ha anat a cap festa. És un home avorrit, d'aquells que no surt mai si no és per anar al supermercat, a la feina o a visitar la família al cementiri. Sí, això és. El cementiri. Ara li ve al cap un record del cementiri de Les Corts. Què hi va anar a fer allà? A enterrar els pares? No, no. Els pares van morir en alta mar quan van tenir aquella idea boja d'anar a fer una volta al món en vaixell. A qui se li acudeix! Amb més de 70 anys! I van morir a mans d'un pirates que van acabar tirant els cossos al mar, per poder gaudir una mica més de l'estada a aquell vaixell tan maco. No van deixar ni una llauna de coca-cola sense obrir. Malaurat vaixell. Si no se l'haguessin comprat, en Miquel hauria pogut rebre una herència més sucosa i no aquella merda de mobles i poca cosa més que va heretar. Bé, encara sort que haguessin llençat els cossos al mar. Si no, encara hauria d'haver gastat un fotimer de diners en funerals i merdes per l'estil.

Tornant al record del cementiri... en Miquel intenta recordar què hi va estar fent allà l'últim cop que hi va anar. Hi havia la Júlia, sí, la Júlia. Que ve que li quedava anar tota de negre! Quines ganes hauria tingut de dir-li que no ho haurien d'haver deixat mai, però el seu cosí era el marit d'ella i, evidentment, això no podia continuar d'aquella manera. Trobant-se sempre d'amagat i patint per si el cosí d'en Miquel acabaria descobrint aquella traïció enorme. Un moment! Però si la visita al cementiri va ser justament per enterrar el seu cosí. Aleshores... la Júlia ara ja és lliure com el vent? Però bé, de totes maneres, potser no hauria estat el moment adient. Qui sap. Ostres! Ara se'n recorda! Estaven baixant el sarcòfag quan la va veure com plorava des de l'altra banda. En Miquel va veure-la plorar i va voler anar a consolar-la sense pensar-hi en el gran forat que tenia davant dels peus, aquell cau profund per ficar-hi el taüt del seu pobre cosí. Júlia, no ploris, jo t'estimo! Començarem una nova vida i t'oblidaràs ben aviat del ruc del meu parent que només s'havia casat amb tu per a fer-me la punyeta! Tan forts eren els pensaments, tan profund el dolor de veure-la patir, que no va veure el perill que tenia aquella fossa oberta i profunda, tot just cavada un dia abans. I patapam. Allà hi va anar a caure. Això passa per no fer servir nínxols, com la gent normal, va pensar mentre queia. Quin esnob que era el meu cosí amb això d'insistir en una tomba de les cares i a sota terra. Aquests van ser els seus darrers pensaments. I les darreres paraules que va sentir... ara li venen al cap: Traieu aquest imbècil

d'aquí, per l'amor de Déu! Ara recorda que van ser aquestes paraules feridores i no pas la caiguda el que li va provocar el desmai. Va perdre el coneixement per pura vergonya.

Però què va passar al final? Si només va perdre el coneixement per això, per què es troba ara a un hospital? Sobre la porta de l'habitació. És la Júlia. No, no l'és pas. És la germana de la Júlia. Què hi fa aquí? Per què el ve a veure?

— Hola, Miquel. Quina sort que tens d'estar millor. No com la meva pobra germana que, tota preocupada, venia a veure't cada dia. Quines ganes d'anar a perdre el temps per anar a veure aquell tòtil, li deia jo, tota enfurismada de veure-la tan amoïnada per algú que —no ens enganyem— no la mereixia en absolut.

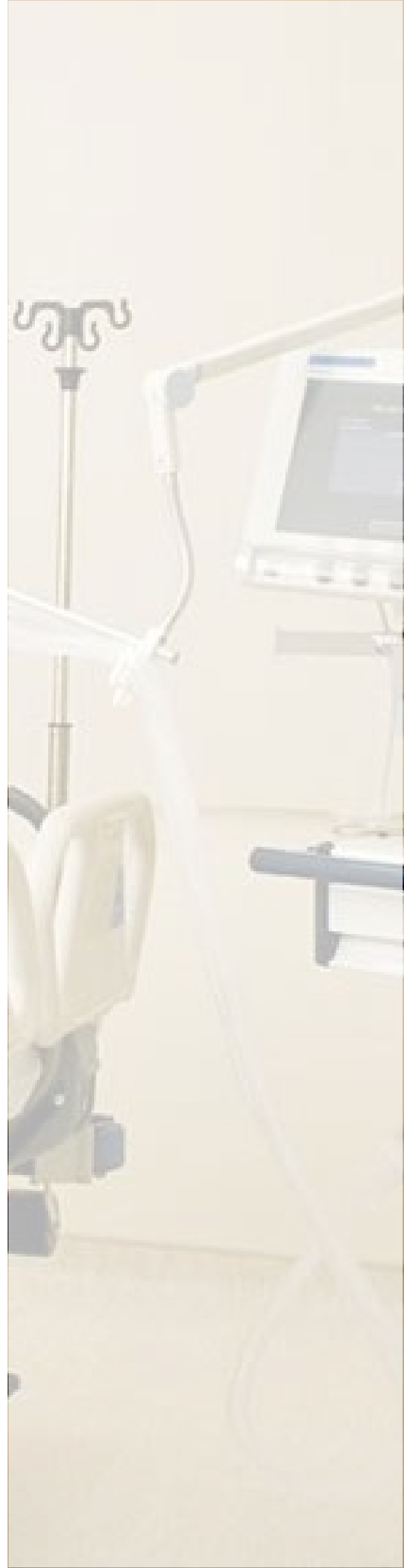
— Eh? Però què ha passat? I de què en tinc la culpa, jo, pobre de mi, si estava inconscient? — va preguntar en Miquel, un xic enfadat.

— Doncs mira, noi, la Júlia, que en pau descansi...

— Verge santa, però què dius! La Júlia...

— Sí, noi. La Júlia va morir per venir a veure't cada a l'hospital i en un d'aquells dies acabar morint d'un tret de bala que va disparar aquell boig que va sortir a les notícies per haver atacat un hospital —aquest hospital— per venjar-se d'un infermer que es veu que havia fet no sé què malament amb la intubació quan el seu pare estava ingressat a l'UCI amb coronavirus. Dit això, s'acomiada amb un breu "adeu, tanoca". En Miquel, esmor-teït pel dolor de la notícia, obre la finestra al cap d'una estona i, desesperat, es llença al buit. Però, amb tan mala sort per a la que hauria pogut ser la seva cunyada, que cau just a sobre d'ella, tot aixafantla contra l'asfalt. I contra aquelles llambordes tan maques de l'Eixample, les preferides de la Júlia.

— Què, ara ja no tens forces de tornar-ho a dir, allò de "traieu aquest imbècil d'aquí", oi? — li diu en Miquel, tot just abans de perdre el coneixement.

Refent els ponts

Mentre em rumiava el que li diria, aparegué el cambrer, probablement amb la intenció de demanar-nos si volíem prendre una altra copa amb l'excusa de buidar el cendrer a la primmirada. Amb dos, l'enginyera i jo, que presenciàvem per la finestra del casal el vaivé de la construcció del nou pont, per un moment vàrem quedar expectants de la col·locació del nou cendrer, al parell de vidre brillant, d'un caqui-verd net, a l'inrevés sobre el cendrer usat a manera de tapa; i havent ressonat el clic clic apropiat, va retirar tot seguit les cendres encara fumejants. Ella com estupefacta de la delicadesa amb la què els humans podem arribar a tractar les deixalles i jo de la geomètrica precisió amb la qual encaixava la grua les peces del pont que ens treia la son.

Van passar els dies, ancorats en la fortuïta provisionalitat, sense haver resolt el transitori enigma, fins a arribar el dilluns de Pasqua. Pel matí, encara endormiscat i abans d'anar a la dutxa em vaig acostar a la cristallera de la terrassa. Ostres, plou. Sense haver calibrat la intensitat del plugim, se'm va entristir l'ànim. Llàstima de bocins de mona amb plumerets multicolors que tenia preparats a la cistella. Havia esperat tant aquell dia. Tenia tanta il·lusió d'anar amb l'enginyera del regiment de pontoners, que recent havien instal·lat el nou pont, d'anar a la Font de Bolovi. Hi hauria encara una esperança pels meus anhels? Tampoc haurà plogut tant, em deia mentre els gotellots rebotaven sobre l'acil·vellat marbre de la tauleta de la terrassa. Però no, les torretes dels geranis vessaven d'aigua, i fins i tot la gerra gran desbordava. I ara que faig, li faig un truc? Li dic que ho deixéssim córrer?

En això va sonar el telèfon. Serà ella que se m'ha avançat? I ara que em dirà? I jo que li responc? Mentre m'ho rumiava vaig deixar saltar el contestador automàtic.

— Hola. Esteu parlant amb una màquina capaç de rebre missatges. El meu amo no necessita comprar res, ni cap inscripció a cap nou servei de telefonia. I les obres de caritat les sol fer directament al mossèn de la parròquia. Si encara no heu penjat, podeu deixar el vostre nom i el teu número i ells ja es comunicaria amb vostè.

La vibrant veu de la tinent d'enginyers, avesada a capitanejar un batalló de soldats, caporals i sergents, aquell matí era d'una delicadesa exquisida, captivadora.

— Te'n recordes de com l'altre dia vàrem quedar tots dos expectants amb la substitució que el cambrer va fer del nou cendrer reemplaçant?

— Oi tant!

Es va fer un silenci. Una excessiva pausa, més negligent per part meva que no pas seva. Un silenci que delatava desconcert més que sorpresa. Dic sí, oi tant, encara em ressona el subtil clic clic del cristall de caqui-verd.

— Doncs a casa en tenim un d'igual de primorós, i la meva mare em repeteix que és d'un verd oliva.

— D'oliva?

— Sí, com el dels brins d'olivera que vas tallar d'aquell camp de Montblanc i que amb tanta amabilitat li vas regalar pel diumenge de rams.

— Vols dir?

— Sí, sí, ho acabo de comprovar, que encara els té penjats al baldó de la porta.

— Doncs jo diria que, a menys que els brins no s'hagin pansit... que el verd d'oliva...

— Bueno mira, només et trucava per dir-te que ho tenim tot enllestit, les obres del pont ja s'han acabat. I que la setmana que ve ens en anem altre cop cap a Saragossa.

— Tant aviat? La veritat és que no m'ho esperava.

— Bueno... això sempre que no tingueu un altre pont per restablir.

— Oi tant, ja ho saps que la riuada d'octubre se'n va emportar dos més.

Un simple petit parèntesi

El sol que entra per la finestra em va directe a la cara i em desperta. Estiro el braç, busco el mòvil a la tauleta de nit i no el trobo. El dec haver deixat a un altre lloc. Em passa sovint que el perdo. Em cal anar a buscar-lo, a la taula del menjador o a la de l'estudi, que segurament el valg deixar allà. Com cada matí, abans de res vull llegir els WhatsApp per veure si tothom segueix bé i si hi ha notícies de l'evolució de la pandèmia o d'un possible retorn a la normalitat.

M'aixeco. Veig que el pijama que porto no és el que creia portar. Em semblava que aquest Meyba ja l'havia jubilat fa temps, pero es veu que no i ahir me'l devia posar. Ep, que els llençols també són diferents! I observo el quadro del Guernica a la paret, tot i que recordo que fa temps que la Maria i jo vam decidir que ja era hora de treure'l. Començo a inquietar-me i em frego els ulls.

Vaig al quarto de bany i em miro al mirall. Porto barba! Pero si me la vaig afeitar fa anys! I tinc molt bona cara, com si m'hagués rejuenit. Em frego més els ulls. Mig adormit encara, procurant no pensar gaire per tal de no arribar a conclusions precipitades, entro a la cuina. El lloc de la Termomix està ocupat per un ram de flors, boniques, fresques. Hi ha estris diferents i la Maria va vestida i pentinada com ho feia fa uns quans anys.

M'atreveixo a preguntar: i els nens? I em respon riallera: de quins nens parles? Que haguem decidit de tenir-ne no vol dir que apareixeran d'un dia a l'altre a la cuina. Que cal fer-los, parirlos i criarlos, Pere! I a més, vam dir que encara esperàriem uns anys.

Pot semblar raro, però aquestes paraules em tranquilitzen. Encara em dic Pere, i els nens no hi són ara, però segons el que sembla que vam decidir, sí que hi seran en el futur. Si jo ja no fos en Pere i si els nens, bé la possibilitat d'existència dels nens, s'efumés, això sí que no ho podria suportar.

Passada una estona, em permeto de pensar. Més que permetre-m'ho, m'hi obligo. No puc pas fer com si no passés res. Intento aplicar un pensament racional, recopilo i constato fets i arribo a la conclusió de que he retrocedit en el temps. És possible? És que no hi ha altra explicació. Sóc el mateix, estic al mateix pis, amb la mateixa dona, però tot el que m'envolta i el meu cos tenim els trets d'uns anys enrera. Això passava a una pel·lícula, sí aquella de regreso al futuro. Però era una pel·lícula i en el que jo em trobo ara mateix submergit és la realitat. Que faig? Li comento a la Maria? Truco a algun amic? Els explico que hi haurà una pandèmia i estarem confinats a les cases? Que jo he vist i he

viscut aquest futur? Em prendrien per boig. O pot-ser hoestic. Decididament, millor no parlar-ne.

Com que el pensament racional no m'ha portat a cap conclusió útil, probó un altre metode: no pensar i anar tirant. Vaig a vestir-me i em poso la roba de l'any de la picor que trobo a la cadira, aquells pantalons de pana i la camisa de quadres amb els que surto a moltes fotografies. Em rento les dents amb el raspall que no és elèctric i em poso una loció que fa una olor que em rememora més coses que la famosa madalena li va rememorar a Proust. Després em preparo un esmorzar pantagruèlic, dels que en els darrers anys m'havien prohibit perquè la panxa m'havia crescut massa i el metge em sermonejava cada cop que hi anava.

Em submergeixo en aquests petits plaers. I no tant petits, ja que de cop sento una alegria profunda i immensa. No hi ha confinament, no hi ha virus, no hi ha mascaretes. Visca! Hem guanyat la batalla contra el Covid 19. Ja sé que no es ben bé així però m'he decantat per aprofitar el moment i després ja es veurà. De vegades les coses s'arreglen soles i més val no fer res. Molts polítics ho practiquen i no els surt malament.

Por a poc noto que m'envaeix un esperit positiu i començo a fer volar coloms amb les possibilitats que se m'obren. Podria dedicar-me a predir el futur. M'hi guanyaria la vida i a més seria útil a la societat. Segurament que no em creurien, però al menys als de casa i als coneguts els faria algun favor. Començo a fer una llista mental dels consells que podria donar. Una llista llarga, que em fa somriure de tan simple com és.

Però no haig de precipitar-me ja que tal vegada demà tornaré a trobar-me en el moment històric on estavem ahir. No m'agradaria pas tornar a on estavem ahir, però em temo que és el que acabarà passant. De cop, l'angoixa que sentia inicialment al veure que havíem retrocedit al passat queda eclipsada per l'angoixa, incomparablement més gran, de pensar que tornarem al futur, tornarem a on estavem ahir i tot això no haurà estat res més que un simple petit parèntesi.

Per si de cas, corro a l'estudi amb la intenció de deixar constància escrita d'aquest fenomen surrealista en el que m'he vist immers. I és que no se sap mai: un relat sobre una experiència viscuda, per estranya que pugui semblar, pot acabar tenint alguna utilitat.

CENTRE CATALÀ DE LUXEMBURG
LËTZEBUGER KATALANENZENTRUM

88, rue de la Semois (Gare-Hollerich) / L-2533 Luxembourg ville

Tel: +352 691 425 565 / **e-mail:** contacte@ccluxemburg.cat

Web: www.ccluxemburg.cat / **Facebook:** [groups/152922381924](https://www.facebook.com/groups/152922381924)

Twitter: [@centrecatlux](https://twitter.com/centrecatlux) / **Instagram:** [@centrecatlux/](https://www.instagram.com/centrecatlux/) **Telegram:** <https://t.me/ccluxemburg>